

Листок 46

5. жовтня 1923.

Ціна 15ц.

10 за \$1.25

до набути у всіх книгарнях

ПІРВАНЕ ДИТЯ

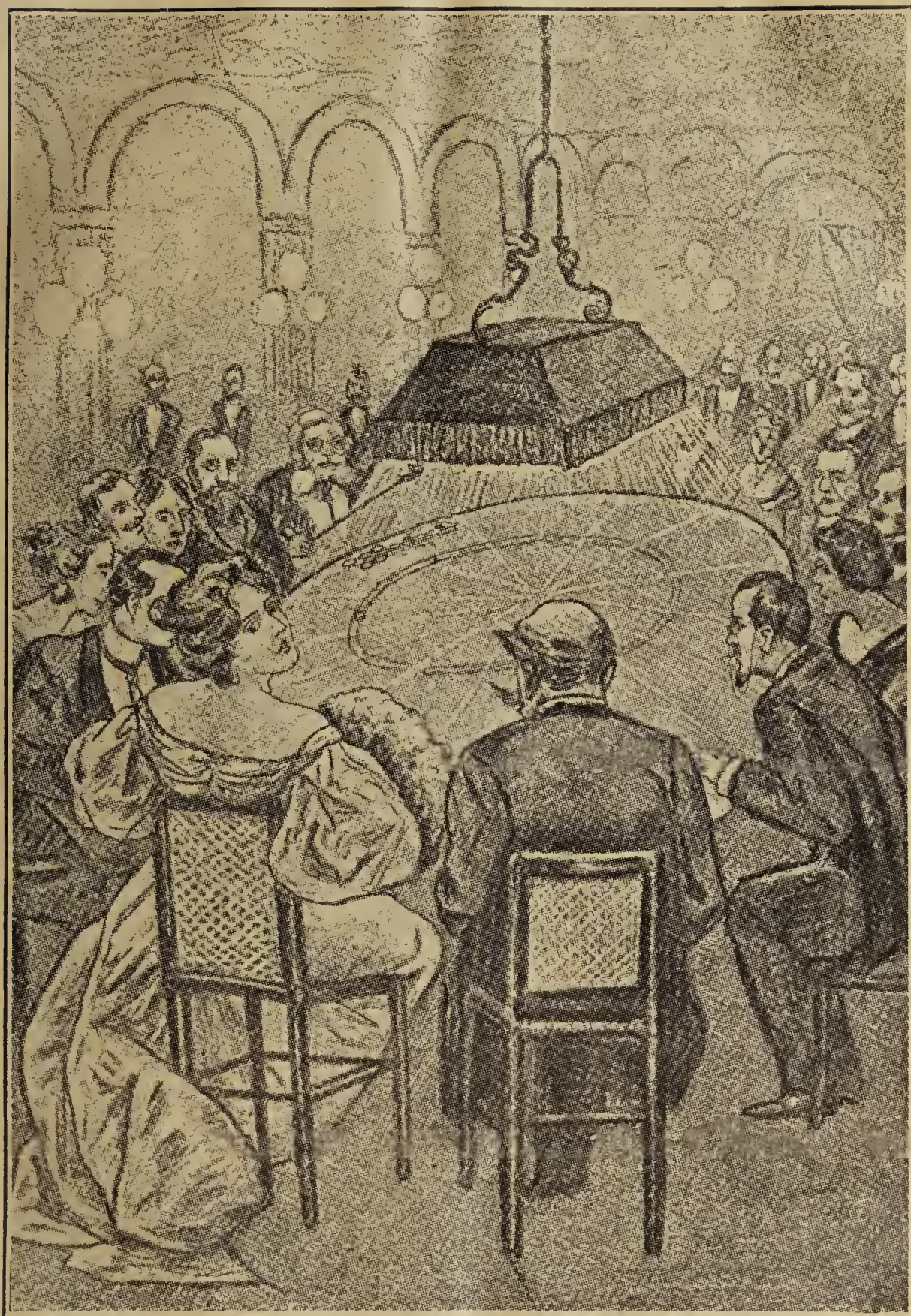
Роберт

Блюм

РОБЕРТ БЛЮМ
вождя циганів

При грі в рулету.

Хора ставала неспокійною. Її віддих був що раз то тяжший. Вхопила дитину за руку.

— Боже! Коби хоч батечко вернув! — шепнула. — Так мені сумно!

— Мамочко, чи може покликати?

— Ні, Геню! Він вже скоро верне — не довго вже там задержить ся.

Дитя відповіло:

— Ні, мамочко, довго се потреває! Мене діти допитували чи то дійсно батечко нині виступає на сцену й буде ликати мечі...

Із страшним криком схопила ся хора й майже забуваючись вдивила ся в дитину.

— Геню — що говориш? — ликати ме... Милостивий Боже! Ні — ні! — Йди, Геню — може ще не запізно! Йди — скажи, що я хора — нехай вертає — нехай не йде на сцену — його жите...

Хлопчина стрівожив ся — заплакав.

— Йди — говорила хора, тяжко дихаючи. — Йди по батька. Нехай вертає — йди — Геню, йди...

Дитя тремтіло всім тілом. Схопило ся з місця й побігло до цирку.

Гейні відхилив заслону. Не зважав на людей. Побіг дальше. Не звертав на се уваги, як всі в напруженню слідили за роботою артиста.

Там стояв Франконі — блідий. Його штука остаточно не була так дуже небезпечною — лиш треба було мати велику вправу. Тепер він втворив уста і меч ізсунув в пролик. А в ту-ж саму хвилю почув якесь подражнене.

Не зважав на се — меч ізсунув ся аж по ручку. Але небезпека ще не проминула. Тепер треба було переждати спокійно, вважати щоб неосторожно не похитнути ся.

Зібрані люди бачили напружене артиста й душею відчували небезпеку, яка йому загрожувала.

— Батечку — живо — живо ходіть — мамі так недобре!

Із тим криком підбіг до нього Гейні. Франконі почув се — здрігнув ся. Із його лица можна було вчитати, що стало ся щось надзвичайного, страшного і — в туж хвилю із його уст вибухнула кров. Нещасний закрутив ся

— витягнув ще меч. Запізно однак! Сам собі зробив смерть! Страшенно зблідло лице — захаркотів — і без тямки повалив ся на землю.

Видців жах напав. Всі схопились із місць — понесли ся страшні крики, — накликування о поміч... А із уст нещасного раз за разом виприскувала кров.

Хлопчина з криком кинув ся до свого батька.

Обіймив його руками, заливаючись гіркими сльозами

В тім підбігла — Ільона. Була прибранна до виступу. Вклякнула побіч помираючого і злегка підняла його голову.

— Милосерний Боже! Мое прочуте! — а звертаючись до директора, що якраз підбіг, кликнула:

Бійте ся Бога! Ратуйте його! Подумайте про його хору жінку, про дитя! Ох, Боже! Ратуйте його!

Крик розпуки молододі дівчини стягнув також других. Безраді окружили тіло помираючого.

— Не — оставляй — те — моєї — хорої — нещасної — жінки — догляньте — мою — дитину — вишептав ще нещасний, благуючи витягнувши руки до директора, що схвильований вхопив їх і запевнив:

— Не журіть ся, що лиш в моїй силі буде, все зроблю для них!

— І я не оставлю їх! — крізь плач сказала Ільона, а якесь дивне світло прояснило лице помираючого. Ще раз послідними з'усиллями притиснув сина до грудей, відтак наступив новий вибух крови — голова повисла — і в кілька хвилин пізнійше скінчили ся його терпіня.

В ту саму хвилю Ільона відтягнула від мертвого тіла майже несвідоме вже дитя.

Люди мовчки розходились. Цирк залягла тишина, сум та жаль.

Перша Ільона подумала про нещасну жінку, що самісінька вижидала повороту свого чоловіка. Пішла до неї враз із дитиною.

— Геню! Не кажи мамі, що тато вже не живуть! — йдучи остерігала Ільона. — Чуєш? Не кажи! Скажемо, що вони заняті та незабаром вже вернуть. Але не можна плакати, Геню, а то мама всього доміркуєть ся!

Хлопець кивнув головою й ковтнув слези.

— Завтра дам тобі щось гарного, коли будеш чемний! — замавляла його Ільона, із трудом слези ковгаючи. — Ходи до мамочки, вона десь з тривогою вижидає батька!

Увійшли у віз.

На відгомін їх ходу хора підняла ся на ліжку.

— Генрику — промовила слабим голосом — ти тут? О, Боже, як то я боялась...

А коли заглянула Ільону, ведучу хлопця, тривожно скричала й за руку вхопила бліду дівчину.

— О, Боже, де є Генрик? Чи — що — стало ся — йому?

— Ні — успокійте ся пані — незабаром верне! Тепер там занятий — мусів остати. Прислав мене сюди, щоб вас заспокоїти.

Хора нічого не відповіла — повалилась на подушки. Віддих її був дуже тяжкий. Нічого вже не бачила.

Нараз втворила очі та вишептала із трудом:

— Так мені якось дивно — о, Боже, чому Генрик пішов? ... Здаєть ся мені — що мушу вмирати! ...

— Мамочко!

Дитя підбігло до хорої і вчепило ся їй, так немов пустити її не хотіло. Руками обіймило її голову, а вона звільна втвирала уста й ледво чутним голосом говорила:

— Бідне ти — дитя. — Але ти — маєш — ще — батька. — Він тебе — захистить. — Я — не можу — ждати — аж — він — верне. — Геню — дорогий — поздорови — батька. — Ільоно — потіш його — я — я вмираю — — —

Глибоко зітхнула — злегка здригнула ся — і нещасна вже не жила.

Майже несвідомо вдивляла ся Ільона в помершу.

— Щаслива! Доля пощадила їй ще найбільшого удару! ... Разом перенесли ся у вічність — подумала. — Щасливі — позбули ся нараз всіх терпінь.

Звільна підняла ся, взяла на руки заплаканого хлопчину й понесла до директора. Коротко розповіла, що зайшло.

Франконього зложили у возі побіч жінки.

Ільона займила ся дитиною, що майже рівночасно стратила батька й матір. Перевела дитя у заїздний дім,

де воно змучене плачучи й заснуло. Опісля Ільона відшукала директора.

— Що станеться тепер із бідною дитиною? — спитала.

— Заберем до Адріанополя. Може богач-стрий займеться його долею.

— Справді! Я сама заведу бідного хлопця до того богача. Може хоч на стільки мати мені милосердя, що не виречеться сироти!

Тихо вернула до дитячого ліжка.

— Спи, бідна сирітко! Твої родичі вже там, в небі — вільні від всякої журби споглядають на тебе, а їх любов і з поза гробу тебе охоронить!

Я тебе не оставлю, доки не знайдеш певного пристановища. Не забуду погляду твого вмираючого батька, що передав тебе моїй опіці.

Бідне, бідне дитя. Так багато нараз ти втратило!...

РОЗДІЛ СXXXI.

ДИВНО ЗЛОЖИЛО СЯ.

Від часу коли пропала Єлена, старий князь Нелідов щораз більше недомагав та майже не виходив із замку.

Всі його старання, щоб віднайти слід пропавшої, не увінчалися успіхом. Минуло вже 14 днів від того часу, а стан його здоров'я все погіршувався та ніщо не могло його зацікавити та вирвати із тяжкого суму. Олекса щораз частійше та довше перебував в його товаристві, так немов з великої чутливості до стрія. Тож і не дивно, що князь із кожним днем щораз більше його ціняв та любив.

Одного дня, коли князь в глибокій задумі засидівся у фотелю, нараз увійшов в кімнату Олекса, видно сильно схвилюваний.

Князь глянув неспокійно й перший поспитав:

— Чи може приносиш мені вістку про Єлену? Чи попали на її слід?

Олекса кивнув головою.

Після хвилі подав князеві лист.

— Сьогодні із рана дістав я сей лист — сказав. — Піймете моє счудуванє, стрию — я-ж бо ніколи не думав щоб вона щось подібного могла вчинити!...

Тимчасом князь півголосом читав:

Дорогий Ерику!

Ви певно журите ся мною, особливо мій коханий, добрий батенько, якого я покинула, не попращавшись навіть. Але инакше я не могла зробити... Від довшого вже часу я кохаю чоловіка, із яким колись разом працювала в цирку. Довго я боролася із моєю пристрастю, але остаточно піддалась їй.

Не знаєте про се, що через цілий час мого побуту в домі мого батька, я переписувалась із тим чоловіком. Він все напирав на се, щоб я пішла за голосом мого серця і стала його жінкою. Остаточно я так і зробила. Покинула я вас, бо моя любов до нього була більша, як любов до батька. Я оставила вас, щоб на віки із ним получитьи ся!

Князь перестав читати, а із його грудий добув ся стогін болю.

— Се неможливе! — шепнув. — Вона — вона дочка князя — так забула ся, що хоче стати жінкою циркового артиста!

Олекса дивив ся вперед себе із жалем — так наче глибоко вражений, обманутий коханець.

— І мені також тяжко в се повірити — сказав — щоб вона на таке пустилась, не зважаючи зовсім на своє походженє.

Після хвилі мовчанки князь читав дальше:

Даруй мені, Ерику! Тиж добре знаєш вже від давна, що я тебе ніколи не кохала, а лиш на бажанє батька я мала стати твоєю женою. Я вже давнійше тобі щиро призналась в тому, але ти мене потїшав, що з часом тебе покохаю, і разом будемо щасливі. А однак ти помилив ся, Ерику! Із кождою дниною щораз більше тяжіла мені ся неволя, аж нарешті — в розпуці — я зірвала пута, шукаючи волі та щастя!...

Втікла! Лиш брилянти, які мені колись батечко подарував, я забрала — більше нічого. А тепер, коли я щаслива при боці мого чоловіка, хочу просити о прощенє у мого батечка. Ерику! Я знаю твій вплив на батька і тому благаю тебе, будь виrozumілим! Проси його, щоб мені простив. А коли дізнаю ся від тебе, що тобі вдало ся дорогого мого батечка перекопати, тоді моє щастє буде цілковите.

Скажи Йому, що я не могла jinakше поступити. Що я почувала ся нещасливою, нужденною...

Благай Його, Ерику — а я вдячна тобі буду за се!

Лист випав із темтячих рук старця. Його голова похилила ся на поруче фотелю.

— Єлено! і що-ж ти наробила? — ридав в розпуці. — Ти кинула ся в обійми цирковця і потайки в ним втік-ла? Не думала про старого, сивого батька, ні про біль його та журу. Про все забула, лиш себе і своє щасте мала на думці. О, ти хиба ніколи не любила мене, коли так поступила! Від сьої хвилі — тут його голос задрожав із великого болю — ти не є моєю дитиною, бо сама зірвала послідні вузли, що мене з тобою лучили, бо відіпхнула серце свогого батька!...

Князь замовк, а Олекса, що щільно йому приглядався, в його очах заглянув слези. З початку не потїшав його, бо біль за сильно обняв серце старця. Аж остаточно, по довгій, страшній мовчанці, похилив ся над ним, взяв його за руку й лагідно промовив:

— Простіть їй стрію! Вона тяжко провинилась, але й відпокутує за се. Незабаром пізнає, що гнала за марною тїню, позбуваючись правдивого щастя!

Князь глянув на нього до глибини серця зворушений.

— І ти так говориш, Ерику? Ти, супроти котрого вона найбільше провинилась? І ти маєш слова прощення для неї?

Олекса знаменито вдавав ізболїлого а однак вирозумілого любка!...

— Я її за сильно кохав, щоб мав тепер ненавидіти! — шепнув, закриваючи очі. — Я вже давнійше відчув був се, що її серце до иншого належить — але сього я таки не сподївав ся... Зразу я самий не міг приймати, що се є зі мною, а в послїдних вже днях я прямо боров ся з собою, чи подїлитись би із вами, дорогий стрію, своїми здогадами. А тепер вже маємо певність, розумієть ся тіршу, як можна було припускати!... А однак — помимо сього чи, радше, саме тому — жаль мені нещасної, бо сама сунеть ся в пропасть.

— Чи знаєш, що се за чоловік? — спитав князь беззвучним голосом.

— Так, стрію, знаю його! Єлена не раз згадувала про нього. Злий він, очайдух, але дуже вродливий, а сим він з'єднує собі всіх жінок. Називається Генрік. Та він несталий — незабаром остогидне йому Єлена — жаліти ме, що зв'язався із нею а тоді покине нещасну.

— Вона-ж і заслужила на се! — шепотом сказав князь, пробуючи підняти ся.

Але враз зойкнув, лице посиніло, очі задубіли — і тяжко впав у фотель. Силу йому відоймило.

Олекса жахнувся. Схопився з місця й подзвонив. Служі приказав сейчас покликати лікаря.

Перенесли князя на ліжко, а прибувший лікар заявив, що стан хорого, хоч хвилю не є трізний, то все дає причину до поважних побоювань...

Олекса тепер князя не відступав. Другого дня стало князеви остільки легше, що здобув вже силу в руках і ногах, а лиш говорити ще не міг. Олекса, побачивши, що князя гризе якийсь несупокій, приніс папір та перо а старець тремтячою рукою написав: „Чую ся дуже слабим, хочу зробити завіщанє”.

Олекса не зрадив своєї радости. Ба навіть старався вибити князеві сю думку із голови. А коли князь впирався, Олекса — начеб то із нехотя — згодився о все по-дбати.

Якраз увійшов лікар, а дізнавшись про се, рішучо заявив, що справу із завіщанєм треба відложити. Своє рішення опирав на сім, що се може князя за сильно зворушити та потягнути за собою лихі наслідки.

Князь згодився на се рішення лікаря а Олексі також не остало ніщо, як вдавати, що се стало ся також і по його думці.

Третого дня стан хорого остільки поправився, що він вже міг говорити, хоч із великим ще трудом. Приведено нотаря і в присутности Олекси князь приказав списати послідню свою волю. Із виїмком кількох записів для старих слуг, все своє добро передав синові свого брата, князеві Ерикові Нелідові, признаючи його головним своїм спадкоємцем. Окремо же зазначив, що дочка Єлена одержати має лиш правом забезпечену їй частину.

Підписавши завіщанє, князь попав в цілковите майже безсилє. Не доглянув сердега чортячого вдоволення на лиці Олексі. А він — здобув окончну ціль своїх бажань — незабаром вже стане спадкоємцем величезного майна!... Розмова із лікарем впевнила його в сьому. Лікар бо заявив, що стан хорого є незвичайно загрожений та що він хиба вже ніколи не прийде до здоровля.

Ерик дізнав ся від Еви й доктора Бравера, що Єлена десь пропала.

Завдяки вважливим старанням Еви, стан хорого із кожним днем поліпшував ся. За радою доктора Бравера рішено наразі оставити Ерика на лісничівці. Тут він був безпечний перед своїми ворогами а хазяї знова були незвичайно ввічливі супроти своїх гостей. Від часу, коли на лісничівці стало люднійше, настало там якесь зовсім нове житє, а старенька лісничка зовсім віджила на вид щастя тих двоїх молодят... І доктор Бравер також часто заїздив сюди. Вже й не думав про дальшу подорож а занятий був справою свого приятеля й бажанєм відкриття місця перебування Єлени. Тепер бо доперва пізнав, як сильне було його почутє до тої вродливої дівчини.

Та пусті були його старання. Не віднайшов слїду по Єлені, хоч пильно старав ся.

Одного дня, коли Бравер знова волочив ся вулицями міста, почув нараз позад себе якісь крики. Коли же відвернув ся, побачив, що много людей бігло в напрямі до розпочатої будови. Мимохіть і він туди наближив ся.

— Що стало ся? — спитав.

— Хтось впав із будови! — відповіли.

Насилу зробив собі дорогу поміж натовпом людей і спинив ся перед нещасним чоловіком, що лежав на землі. Похилив ся над ним і оглянув. Не знайшов ніяких знаків на тілі і, звертаючись до зібраних, приказав:

— Постарайте ноші. Єсьм лікарем й відведу хорого до його мешканя!

На його рішучий приказ, принесли ноші та зложили на них тіло потовченого.

— Як зветь ся сей чоловік і де мешкає? — спитав доктор Бравер.

— Се Мербах! — відповів один із теслів стоячих побіч. — Мешкає на Стрілецькій вулиці, у свого брата. Я також піду з вами.

— Добре, ведіть нас!

Як можливо найскорше перенесено нещасливого до його мешкання на передмістю. Там їх приймила бліда, старша вже дівчина, сестра Мербаха.

— Ох, Боже! — скричала зі страху — що стало ся?

Лікар короткими словами пояснив, але треба було аж довшого часу, поки дівчина здобула рівновагу і прибувших ввела до кімнати, хоч бідно але дуже чисто улаженої.

Тут його обережно положили на ліжку і розібрали а доктор Бравер почав його оглядати. Оглянувши, заявив що нема великої небезпеки — нещасний зломив лиш ребро — потім видав розпорядженє що та як робити і заявив, що вечером знова прийде.

Коли хотів написати рецепту, сестра хорого втворила бічні двері та увійшла до сусідної кімнати по перо й чорнило. Бравер мимохіть провів її оком, але зараз же схопив ся із крісла. Там, в другій кімнаті, недалеко вікна, заглянув струнку стать дівочу.

Чи може привиділось йому? ... Аджеж її він знає! ...

Самий не розуміючи, що робить, підійшов до дверей — коли се двері ще більш розкрили ся і на порозі станула сестра Мербаха, тримаючи в руках прибори до писаня. Побачивши лікаря, вона — як видно було — жахнула ся, хотіла живо заперти двері за собою, але він рішучо крикнув:

— Пропустіть мене, мушу тамту паню побачити!

Надармо старала ся замкнути перед ним двері, Бравер відсунув її на бік й переступив поріг кімнати. В ту ж хвилю дівчина при вікні відвернула ся. Пізнав її — була се Елена!

Із найбільшою радістю та в зачудуваню простягнув до неї руки, а вона їх сердечно стиснула.

Бравер зразу не міг знайти слів на відповідь. Доперва по хвилі, сердечно стискаючи тремтячу її руку і в очі споглядаючи, промовив зворушеним голосом:

— Так, дійсно, се чудо! Але скажіть мені, пані, передовсім — що ви тут робите?

В туж мить Мербахова сестра трівожно скричала:

— Йдіть живо із відси, пане лікарю! Мій брат за хвилю поверне! Колиб спостеріг, що ся пані із ким чужим розмавляє, то вбив би мене!

Бравер здивовано глянув на Єлену, що тепер живо підхопила:

— Так, се правда! Він простак і дуже лихий! Йдіть тепер! Так буде найкраще. Вечером вернете а тоді поговоримо про все!

— А чи застану вас ще вечером? — спитав лікар неспокійно.

— Напевно! — відповіла Мербахова сестра. — Братови не скажу, що ви бачили сю паню, бо він би її в иншому місці примістив.

А звертаючись до Єлени, сказала :

— Ви мені довіряєте — неправдаж?

— Так! Вона нас не зрадить! — потвердила Єлена. Відтак подала докторови руку й тремтячим голосом промовила: — До побачення, пане докторе, сьогодні вечером!

Похилив ся — й поки могла сьому перешкодити — поцілував її в руку. Відтак відійшов. А була се вже найвисша пора, бо майже рівночасно якийсь мущина увійшов до кімнати, де лежав хорий. Счудуваний спинив ся на порозі, коли побачив брата в ліжку, а побіч нього лікаря.

Бравер пояснив, що стало ся, відтак живо відійшов. Арно Мербах ні в думці того не мав, що лікар міг бачити ту дівчину в сусідній кімнаті.

Тяжко описати із якою тугою, Єлена вижидала того вечера. Дивним їй було, що якраз той її відшукав, про якого все думала і котрий із кожним днем ставав їй серцю ближшим та дорозшим. Радїла безмірно, але рівночасно й глибокий біль стискав її серце, коли згадала, що та любов є зовсім безнадійною. Ніколи — сама себе впевняла — не стану жінкою Бравера! Страховище провини, ціла минувшість стояла помежи ними. Ніколи, ніколи не получить ся із тим шляхотним чоловіком, якого вона так високо цїнила.

В безмежному болю вона гірко ридала, що мусить виречи ся так великого щастя.

Коли вечером прийшов Бравер, сейчас пізнав, що Єлена плакала. Сердечно її поздоровив та попросив, щоб йому розповіла яким способом дістала ся в се місце.

Єлена лиш з трудом запанувала над собою, щоб не зрадити бурі, що торгала її душу.

— Коли в той вечір я отримала листа від вас, в яким ви просили мене прийти на королівську площу, я сейчас поспішила туди, нічого злого не прочуваючи.

Бравер аж крикнув із великого дива:

— Пані дістали листа від мене?

Єлена, не відповідаючи на се, із болісною усмішкою на устах так дальше говорила:

— Так, я пішла туди, в надії, що там стріну вас. На місці вже, під пам'ятником, приступив до мене якийсь незнакомий мущина і спитав мене, чи се я Єлена Нелідов. А коли я потвердила се, він просив мене, щоб я пішла за ним туди, де ви мене викидаєте. Тоді він завів мене сюди, до своєї кімнати, самий же забрав ся, заявляючи, що незабаром верне. Невдовзі після того втворили ся двері, а на порозі станув наш спільний ворог — гой сбуду-дний Ерик Нелідов.

— Милостивий Боже!

— Так приймете моє положення та мій жах безмірний. Із злобною насмішкою заявив мені, що тут остану, у його приятеля Мербаха, що пильно доглядати ме за мною. Хотів мене присилувати, щоб зараз другої днини я звінчалась із ним. Та я рішучо відказалась. Тоді пішов, оставляючи мене моїй власній долі. Був ще два рази після того, та грозив, що перевезе мене в місце, де буду зовсім відтята від світа, наколи не згоджу ся стати його жінкою... Так зрозумієте тепер, чим є ваша поява для мене. Знаю вже бодай тепер, що я не є опущеною!...

І гіркими слезами заливаючись подала йому руку.

Він же, тремтячи із зворушення, сказав:

— Я й самий догадував ся, що той гольтіпака свою руку вмішав в сю справу! А він також і супроти Ерика Нелідова допустив ся страшного злочину.

І короткими словами розповів, що стало ся із молодим князем.

Так час минав їм незвичайно скоро. Нараз Бравер схопив ся і сказав:

— Мушу відійти, бо Мербах кожної хвилі може сюди надійти. Найкрасше буде, коли ви, пані, сейчас підете зі мною на лісничівку — до наших сердечних друзяків.

— Ні, пане лікарю! — заявила Єлена, сумно головою заперечуючи. — Сьому рішучо спротивилаб ся Мербахова сестра, а я-б не хотіла наражувати її на знущання брата. Треба подумати — може знайдемо спосіб...

Бравер нагло перебив.

— Маю спосіб! — кликнув. — Вдасть ся. До завтра поводиться спокійно. Ні Мербахова сестра, ні хто другий не повинен дізнати ся про наш намір. Лиш прошу, постарайте ся перешкодити, щоб двері сі замкнено. Завтра вечером — наколи самий не прийду — прошу, зробіть все, що зажадає чоловік, що передасть сей перстень.

Тут вказав на перстень, що мав на пальці.

— Все зроблю, що прикажете! О, колиб — —

Та в ту хвилю із долини почули голос Мербаха.

Єлена здригнула ся.

— Йдіть, ради Бога — йдіть!

Бравер взяв капелюх.

— Не попадайте в розпуку! — Шепотом просив.

РОЗДІЛ СXXXII.

ПІМСТА НЕДАЛЕКА.

Коли барониха Герварт очутила ся, із жахом великим побачила перед собою Алфельда і зараз пригадала собі, що зайшло.

Руками заслонюючись перед ним, відступала.

Алфельд же приглядався їй із злобною усмішкою.

— Не дуже мила се несподіванка — що? Хотіли, бачу, чимскорше кудись зв'язтись а тут — чорти наднесли Алфельда. Го, го! Пташка так легко не вилетить із відси!

Барониха — оперта об стіну — не могла перемогти свого жаху. Лиш з трудом вдало ся їй — бодай на хви-

лю — здавити свою лють. Пригладила волосе і, все ще жахливо споглядаючи на нього, шепнула:

— Лишіть мене! Чую ся хорою!

— Га, га! Вірю — дуже вам вірю! Се-ж бо не жарт, таким способом позбути ся нареченого. Та передімною ви так легко не висмикнете ся. Передовсім хочу знати, коли дістану гроші?

Була безрадною. Гроший, яких він бажав, не мала в дома. В першу хвилю не знала, що почати. А коли заглянула в його очах грізні вогники, живо сказала:

— Прийдіть завтра, десь коло 10-тої години зрана.

Альфельд був тим вдоволений. Якраз забирав ся до відходу, але надумав ся і наближив ся до неї.

— Але нехай пані баронова не думають втікати! Бачите, у мене добре око. На будуче не буду мав милосердя. Остаточно віднайде вас поліція, коли їй розкажу цікаву історію про баронову Герварт!

Барониха відвернула ся й нерадо шепнула:

— Ні, ні! Дістанете гроші — лиш прийдіть завтра зрана!

Барониха живо відійшла а Альфельд із глумом глядів за нею.

— Хиба вже не мати ме охоти виїздити! — сказав з'їдливим тоном. — Але не пошкодить бути осторожним! Останемо тут, бо може баронова ще раз забagne втікати!

Барониха живо йшла, щоб тільки не бути близько того страшного чоловіка. Однак надармо розглядала ся за повозкою, мусіла досить довго пождати, поки одну, приловила що відвезла її домів.

Страшно погано перевела ніч ся пишна жінка, що так нагло впала в низ із самого вершка своїх мрій.

Коли слідуючого дня встала із ліжка, була хора і знеможена, а коли глянула в зеркало, аж жахнулась — так сильно змінило ся її лице.

Нараз вступила в неї якась дивна сила. Вона мусить щось почати! Все, що можливе, зробить щоб лиш не згинути марно. Рішила зажадати від сина звороту гроший і ними хотіла заспокоїти Альфельда, та чимскорше від нього увільнити ся.

Зібрала ся й увійшла в синову кімнату.

Спинила ся на порозі а на її лиці відбив ся гнів. В кімнаті був скрізь нелад. На підлозі лежали порозкидані части убраня, а на столі кілька срібних гроший. Альфонс же лежав — на-пів розібраний — на ліжку і в голос хрипів.

— Знова змарнував ніч при чарці, картах та жіночках! — шепнула й лиха підійшла до нього й почала здорово торгати.

Але досить часу минуло, поки Альфонс пролунав очі.

— Бій ся Бога! — крикнула барониха, не будучи в силі свого гніву довше здержувати. — Вставай, чейже вже час! Встидай ся, як же ти поводиш ся!...

Альфонс із гнівом глянув на матір. Відтак знова замкнув очі, протягнув ся, зівнув й воркнув:

— Не можна навіть спокійно виспати ся! Ви-ж могли пізнійше прийти!

— Але-ж Альфонсе! Чейже се білий вже день! Де-ж ти був в ночі — коли вернув?

— Як же мені про се знати? — відрубав Альфонс. — По вчорашній невдачі, я зовсім зле почував себе. Скрізь мене зачіпали та злобно підсміхали ся, питаючи про мою подорож по Італії. Так я залив хробака, аж остаточно й тут... і вказав на свою голову.

Барониха прикусила уста зі злости. Гидувала ним, а однак мусіла здержуватись, щоб його не роз'ярити.

— Альфонсе, я прямо в розпуці! — сказала. — За годину Алфельд прийде по гроші, а я так скоро не можу їх роздобути. Знаєш, що майже всю готівку я протратила на приготування до весіля. Сама не знаю, що тепер почати. Дай мені — прошу — ті гроші, що я дала тобі на подорож. Сим бодай зможу наразі Алфельда заспокоїти!

Альфонс зразу наче несвідомий вдивляв ся в матір, відтак почав шукати в кишенях.

— Гм! Дурна історія! — воркотів. — Я лиш цікавий, скільки мені ще гроший остало.

Барониха приглядалась йому із великою нетерплячкою.

— Але-ж Альфонсе, чейже ти всіх гроший не мав при собі! Лиш пригадай собі, де ти їх подів.

Альфонс знова віддивив ся на матір, немов то не міг

зрозуміти, чого властиво хоче. По хвилі знова почав шукати по кишнях.

— До чорта! — зрепівся і кинув убранем на землю. — Звідки маю про се знати кілька я видав через ніч. Ви дали мені гроші, так вони до мене належали — а я міг ними розпоряджати після моєї впади — чому ж тепер мавби їх звертати?

Барониха зрозуміла. Напали її нервові дріжжі. Живо підійшла до сина і взяла його за рамя.

— Кілько ще маєш? — спитала беззвучним голосом.

Альфонс в першу хвилю спустив очі, потер чоло — очевидно не знав що відповісти. Опісля однак гордо підняв голову в гору й зарозуміло відповів:

— Хиба зрозумієте, що вчора я був в скаженім настрою... Ага! Тепер пригадую собі: Вже після півночі розпочато нову гру. І я дав ся намовити. Певно знова не повело ся мені, бо — здається — десь доперва над ранком, коли вже майже все програв, пішов я домі!

— Альфонсе! Бій ся Бога — чи ти здурів? Чи хочеш мене в нещасті загнати? Стільки гроший! — бідкалась барониха. — Але-ж се немислиме, щоб ти так много гроший в кількох годинах програв. Збери свої думки — може бодай де-що тобі остало.

— Ні! — воркнув нерадо. — Не маю! Вчора я був в такім роз'яреному, що за всяку ціну хотів в собі приглушити лють та біль.

Спер голову на руки — був змучений, рівнодушний до всього — а мати, в найбільшій розпущі, ходила по кімнаті та ломилася руками.

— Що-ж тепер пічну? Ми вже зовсім в руках Альфельда, а не сумніваю ся, що той драб знищить нас, коли не заспокою його жадання.

Альфонс хрипливо зареготав ся.

— Чому-ж ви дали ся в руки тому драбови? Чому-ж не були осторожнішою? І що-ж вам із того майна, коли вічно дрижите перед в'язницею?!

Того баронисі було за много. Станула перед сином та, зміривши його лютими очима, кликнула:

— І ти ще поважив ся мені дорікати? А хто-ж винен в тому нещастю?... Ти! Ти легкодушно тратив гроші! А ти також знав про все, що я робила і ти помагав мені

та приставав на все. Так яким же ти правом дорікаєш мені тепер?

— Ага! — відпер роз'ярений синок. — Розумієть ся помагав — а що-ж було иншого робити? Але — правда — я остерігав вас?! А ви — ви-ж до всього швидкі — не застановляєте ся — а тепер — побачите який буде кінець!

Барониха не зважала на його слова. Неспокійно проходжувалась по кімнаті. Її журба й тривога не мали границь.

— Що робити? Не маю виходу! Бо коли Алфельд не дістане гроший, не зважати мені на кого — а тоді ми пропащі!

Альфонс злобно зареготав ся й кликнув:

— Не бійте ся! І він мусить бути обережний! В хвилину, коли вас оскаржить, рівночасно й себе в біду запхає. Він грозить, щоб вас настрахати. Знає добре, що мусить мовчати, инакше й себе занепастить.

Барониха задумала ся... Так, се правда, Альфонс добре каже! І нова надія вступила в неї.

— Так, твоя правда! — потвердила. — Рішучо відправлю його з нічим — побачимо, що він зробить. Зрештою, нема иншого виходу, коли й так не можу йому дати бажаних гроший.

Ще раз глянула на Альфонса, що знова перевернувся на ліжку, й перейшла до своєї кімнати, щоб там застановити ся, що далше має робити.

Коли в означену пору явив ся Алфельд, барониха приймила його зневажливо:

— Хоч як старалась, не можу вам дати бажаних гроший! — відрубала.

Алфельд всміхнув ся.

— Пані баронова жартують! Пригадую нашу вчешню змову і прошу поладнати справу!

— Алеж, кажу вам, що не можна було вистарати гроший! — кликнула барониха з гнівом. — Не маю — зробити, що вам подобаєть ся!

На таке приняте Алфельд не був приготований.

— Що-ж то, вона хиба здуріла? Не боїть ся його погроз? Вона хиба не знає які наслідки потягне за собою її відмова!...

Доперва після довшої хвилі охолов із зачудування а тоді грізно заявив:

— Застановіть ся, пані, що робите? Ще раз питаю вас: чи даєте гроші, чи ні?

Барониха, що стояла при вікні, відвернула ся звільна та зміривши його згирдливым поглядом, сказала:

— Ні! Вже два рази я вам сказала, що не дам. Хиба ви вже зрозуміли!

Алфельдові очі блиснули гнівом. Затиснув кулак і погрозив баронисі:

— Добре — ви самі того бажаєте — і я не буду тер ні на що зважати!

Підійшов до дверей. На порозі спинив ся, в надії що барониха покличе його.

Але ні! Вона недбало сперла ся об вікно й байдужо гляділа на вулицю. Алфельд заскреготав зубами, заляв стиха і відійшов.

Барониха свободнійше зітхнула. Добре хоч, що настільки здобулась на відвагу, що змогла рішучо відказати...

Але за хвилю знова віджив страх. А коли Алфельд таки здійснить свою погрозу?...

Годі! — рішила. Не могла инакше. Мусіла так поступити, бо-ж не мала средств, щоб заспокоїти Алфельдові домагання.

Та — гейби в страху перед самотою — перейшла до синові кіннати, де застала його сидячого при вікні із часописю в руках.

Жахнулась, поглянувши на його бліде, знищене лице. Кількома словами розповіла про розмову із Алфельдом. Відтак сказала:

— Ти знова п'янствував! Мерзко виглядаєш!

Змученими очима глянув на матір.

— Ніщо дивного, коли чоловік заливає хробака! Щож тепер буде? А може ви все ще вижидаєте пана „графа”?

Барониха прикусила уста. В її очах блиснула ненависть. Нічого не сказавши, приступила до вікна й задивилася на вулицю.

Так — що тепер? Що станеть ся із нею?

— — — — —
— — — — —

Підчас, коли барониха із жахом вдивляла ся в будучність, Алфельд застановляв ся над тим, якби то пімстити ся на баронисі, не наражуючи себе на небезпеку.

— Допечу їй! — заскреготав зубами. — Пізнає, що я годен!

В задумі пішов далше, від часу до часу воркаючи поодинокі слова.

Нараз попав на думку. Спинив ся.

— Так буде найкрасше — дійсно, чудесна думка. Красшого способу пімсти не знайду. Знаю, де мешкають обі. Добре що хоч ненароком попав на їхню адресу. Сейчас їх відшукаю.

І звернув в бічну вуличку, що вела на передмістє.

— — — — —
— — — — —

У своїй кімнаті при вікні сиділа Лукія Герварт, пильно занята ручною роботою. Недалечко від неї лежала Лівія підобхавши руки під голову, поважно споглядаючи на свою подругу.

Від часу до часу перекидались словами.

Едита й батько Лівії, Раймунд фон Стеттен, не були в дома.

— Так радію, що ти знова вернула до здоровля, Лівіє. Тепер вже все змінить ся. Вже й батько твій вернув та очищений від зверненої на нього вини!...

— Ох, Лукіє! Коли-ж бо то ще на мені тяжить підозрінє убійства! Бач, я не могла доказати своєї невинности. А доки се не станеть ся, на мойому чолі все буде Каїнове пятно та люди мене оминати муть.

— Ні, Лівіє! — перебила Лукія. — Не дивись так чорно в будучність! Хто тебе знає, той певний, що ти сього не зробила. А твоє власне переконанє, що ти тут невинна, повинно тебе впокоїти. Я-ж таки вірю, що правда побідить.

Підняла ся, підійшла до неї, та обнявши її сказала:

— Лівіє, я вже давно хочу з тобою про одно говорити, а знай, що мені дуже на сїм залежить... Ти знаєш, як дуже то Горст Вінтер бажає побачитись з тобою та, коли згодиш ся на се, звінчати ся.

Лівія схопила ся.

— Боже мій! Лукіє, не говори даліше! Ніколи, ніколи не буду жінкою Горста!

— Лівіє, чому силою в нещастє себе пхаєш? — лагідно вговорювала її Лукія. — Чи не знаєш, як він тебе кохає — прямо обожає? Скажи... Лукіє, аджеж він і твому серцю милий?!...

Молода дівчина здригнула ся. Її груди сильно знимала ся. В очах блиснули слези.

— Лукіє! Не муч мене! — сказала по хвилі. — Я не хочу щоб він був нещасливий через мене, а моя неслава живо знищила би наше щастє. Не напірай на мене, Лукіє. Остав мене в супокою — від тепер лиш для мого батька бажаю жити. Бачиш, Лукіє, я Богу вдячна, що хоч його мені вернув. Більше нічого не бажаю!

Лукія сумно зітхнула. Вчора тільки що одержала лист від Горста, в яким її просив, щоб старала ся вговорити Лівію. Тому то сьогодні вона зовсім поважно говорила із подругою в надії, що переконає її. Та пустий труд.

І знова настала мовчанка. Лівієне серце переповнив біль. По її личку спливали слези, горячі слези болю. Вона нікому не говорила про се, як в безнадійній розпуці вона в день і в ночі тужила за своїм коханим. Вона знала, як він її кохає, як терпить в наслідок розлуки, а однак — не могла инакше зробити, не могла задля нього!...

Та ось, дало ся чути легке стуканє. Лукія підбігла до дверей, а коли їх втворила, відступила мимохіть: на порозі стояв старий, незнакомий їй мущина.

— Чи се ви — панна Герварт? — спитав, міряючи її пронизуючим поглядом.

— Так! — відповіла. — Чого вам потреба?

— Чи є в дома ваша старша сестра, панна Едита Герварт?

— Тепер нема. Але чи можу я знати, о що вам ходить?

— Прошу! Привела мене до вас вельми важна справа. А чи сестра живо верне? Бо я-б хотів рівночасно з нею говорити!

— Незабаром верне! — відповіла Лукія зпровола, не певно. Мимо всього однак подала крісло дивному гостеві.

Алфельд — бо він се був — сів, приглядаючись урядженю та обом дівчатам.

Невдовзі дав ся чути в сінях скорий хід, та до кімнати увійшла Едита, сердечно поздоровляючи присутних. Її бліде личко злегка забагрилось, очі блистіли тихою радістю, виглядала прекрасно.

Алфельд підняв ся. На вид чужого мущини, Едита спинила ся та здивовано спитала.

— Хто се? Чого собі бажаєте?

— Я хотів вас і сестру вашу просити о хвилю розмови. Маю вельми важні відомости і не хотівби, щоб при нашій розмові був хто чужий — сказав Алфельд, споглядаючи на Лівію.

— Говоріть вільно! — відповіла Едита. — Супроти тої пані не маємо ніяких тайн!

Алфельд ще не рішав ся. Доперва коли Едита вдруге спитала чого бажає, він почав:

— Приходжу в поважній справі! Знаю вашу долю, знаю що баронова Герварт забрала від вас батьківське майно; знаю, що зможу вам допомогти здобути втрачені права.

Не зважаючи на їхнє здивованє, так дальше говорив:

Розумієть ся, і я маю в сїм інтерес! Дуже легко вам допоможу осягнути втрачені права але і я самий не нахожусь в так добрих відносинах, щоб се мав зробити лиш із любови до ближнього. Тому все залежати ме від нашої згоди. Знаю, що із батьківщини вам мало що припало і гроший не маєте — коли ж дістану забезпеченє на письмі, що після виграня справи виплатите мені означену скількість гроший, я готов виступити в обороні ваших прав.

Едита, що дотепер зовсім рівнодушно заховувалась супроти незнакомого, зачудувалась. Незнакомий видав ся їй підозрілим, думала, що він зсунув ся із глузду. Живо переглянула ся з Лукією і відповіла:

— Мушу над сим подумати! Признаю ся, що мені дивним видаєть ся ваше поведєнє... Що вас до того заставляє? Чому хочете відкрити справки баронової Герварт?

Алфельд всміхнув ся.

— Ще раз повторяю, що баронова є зовсім в моїх руках а знаю стілько, що вона сейчас може опинити ся у в'язниці!

Лукія схопила ся із сидження.

— Що ви кажете? — кликнула майже без віддиху. — Боже! Що знаєте про неї? Скажіть, скажіть нам все! О, я відчувала, що вона провинилась в тому, що наш бідний...

— Лукіє! — перебила їй Едита.

— Тепер нічого не можу сказати! — осторожно заявив Алфельд. — Прошу однак мені вірити, що те, що знаю, є дуже небезпечне для баронової Герварт. Коли отже паням залежить на сім, щоб я виявив отверто, що знаю, то прошу означити, яка нагорода мене чекає за мій труд. бож даром нічого не можна надіятись!

Едиті все ще неясним те було. Надумувалась, коли се нараз впало їй на думку, що се міг бути спільник баронихи. Очевидно прийшло між ними до спору і він рішив пімстити ся на ній.

Так розваживши, звернула ся до сестри:

— Можемо пристати на його бажанє! Нам лиха се не принесе. Коли додержить обітницї, буде у нас тоді спромога додержати угоди. Коли же противно, всякі наші зобовязання супроти нього будуть неважні!

Лукія кивнула головою на знак згоди, а тоді Едита, звертаючись до Алфельда, спитала:

— Кілько жадаєте?

Заявив досить високу суму. По короткій надумі Едита згодила ся на се.

— Думаю, що дістану запевненє на письмі?! — докинув Алфельд.

Едита приступила до стола, спитала про назвиско гостя та виписала зобовязанє, в яким обі сестри годили ся виплатити Алфельдови за його поміч 20,000 золотих того самого дня, коли одержуть з поворотом батьківське добро.

Алфельд був вдоволений.

— Так, значить, справа покінчена, а я постараю ся додержати своє зобовязанє. Дізнаєте ся панї чогось надзвичайного. І нема найменшого сумніву, що спадок отримаєте, моїм же завданєм буде, щоб се стало ся якнайскорше.

Поклонив ся й вийшов з хати.

Зацікавленє Лукії й Едити було легко зрозуміле. Треба було справді надіятись надзвичайних річий.

Едита розповіла тепер також сестрі які поговірки кружать про баронову Герварт та якого обману вона жертвою впала.

Лукія уважно прислухувалась, відтак же тремтячим голосом сказала:

— Се заслужена кара за те все, що вона нашому бідному батенькови зробила. О, я відчуваю, що вона також і смерть батькову має на своєму сумлінню! Тепер, Едито, маймо надію, що Бог зішле своє ясне проміне на нас і остаточно скінчить ся наша недоля!...

Змінило ся положенє: — Барониха в найбільшій журбі перебувала свої хвилі, а зате серця Едити й Лукії оживлювала надія красшої будучности.

Поволи — але тим певнїйше наближав ся день заплати — день суду!

РОЗДІЛ СXXXIII.

БЕЗПЕЧНЕ МІСЦЕ.

В три дні після смерти Аделі Франконї та її чоловіка відбув ся похорон. Обоє спочали в одному гробі... Ні журба, ні нужда не розлучили їх за життя, не розлучила їх і смерть...

Над втвореним гробом стояла Ільона і Гейні. Він не розумів ще свого сиротинства, не здавав собі справи з того, що його постигло. Цікаво дивив ся на вінці, які складали товариші помершим. А коли з Ільоною вертав домів, питав трівожно:

— Чи буду мешкати з тобою? Остану з тобою?

— Так Геню, покищо останеш зі мною! — говорила зворушена Ільона, водячи рукою по головці бідного сирітку.

Нараз заплакав хлопчина:

— Сумно мені буде без мамочки — вона все була для мене така добра та так радувалась коли я їй цвітки приносив.

— Як довго тут будемо, носити меш цвітки на її гріб!
— потішала його Ільона.

— Але вона їх не видіти ме, бо-ж вона там високо, у Бозі! — скаржилось дитя.

— Побачить, Геню, побачить. Вона все глядить з гори на тебе й радіє, коли ти чемний та добрий.

— Так, як батечко — правда? Мамочка його все так любила і мене наказувала, щоб я був так добрий і чемний як батечко!

Ільона не могла здержати ся від сліз.

Вернули до господи. Ільона щиро шіклувала ся Генюм, щоб сирота не дуже відчував так тяжку втрату. Бавила ся із ним, оповідали казки, а хлопчина слухав уважно, з великим зацікавленням.

Вечером приспала його.

Біль стискав їй серце на думку: Хто пригорне хлопчину, коли її нестане.

— Бідна дитино! — шепотіла. — Відчуєш ти колись брак родичів! Гірка твоя доля, ой гірка!...

Приспавши дитину, вийшла, бо вже незабаром мало почати ся представлене.

Нинішній виступ був дійсно дуже тяжкий для неї. Але й се перебула а після виступу вернула до господи і в задумі пізно в ніч сиділа побіч ліжечка спячого хлопчини. Згадувала про часи, коли вона ще мала матір — — —

Колиж заснула, мріяла про того, з яким мала надію знайти щасте, правдиве і чисте, а котрого так нагло втратила.

Ще два тижні оставали в сім місточку. Добре всім поводило ся а кождий се знав, що в значній мірі се поведжене завдячувати належить виступам Ільони й Горга.

Остаточно вибрались далше.

Ільона майже не відступала від осиротілого хлопчини, який до неї дуже привязав ся. Нові та многі вражіня були причиною, що дитя хвилево забуло про свою втрату.

Трупа здержувалась в кількох місцевостях. Скрізь доходи були знамениті та зі страхом вижидав директор прибуття до Адріянополя, де Горго та Ільона мали їх оставити.

Аж ось спинили ся в Адріянополи.

Тут Ільона сейчас розвідала про адресу Ернеста Мурно, стрия малого Геня.

Розказували про нього, що став диваком. Був ще парубком і мешкав у величавій камениці в цілковитому від'осібненню, в оточенні двох послугачів та старої хазяйки.

Нікого до середини не впускали й ніхто не знав, що там діяло ся, бо й прислуга старалась не стикати ся зі світом.

Хоч такі вістки були, Ільона рішила таки поспробувати, чи той багатий дивак прийме до себе братового сина. Тремтіла на саму думку про се, що проба може не поведеть ся та малий Гейні буде мусів остати при цирковцях, та з ними разом вести жите бурлаче.

Одного дня — сонце так ясно тоді світило — вибрала ся із хлопчиком до Ернеста Мурно. Вбрала його в святочну одіж, а малому очі так радісно блистіли — не знав бо що його чекає — цікаво приглядався новостям великого міста, не будучи в силі начудуватись всьому.

Ільона знова майже не чула його щебету. Думала над тим, якби то зворушити серце богача, щоб він дитя приймив до себе та полюбив.

Ось і станула на місці. Подзвонила.

Після довгого вижидання в брамі відчинило ся віконце та явив ся в ньому старий слуга.

— Хто тут? — спитав грубо.

Ільона почула як їй грімко товчить ся серце. Відповіла тремтячим голосом:

— Бажаю говорити із паном Мурно! Приношу йому вістку про брата Алберта!

Слуга підозріло глянув на неї та хлопця. Відтак запер віконце й ні словечка не сказавши відійшов.

Після кількох хвилин знова явив ся послугач та воркнув злісно:

— Пан Мурно велів сказати, що немає ніякого брата та з ніким не бажає говорити!

Сейчас же запер віконце.

Ільона остала безрадною. В її очах закрутили ся слези. Похилила ся над дитиною та поцілувала в головку, немов сим хотіла відплатити заподіяну кривду.

А дитя сказало:

— То злий чоловік! Не хоче нас пустити! Чи се правда, що то мавби бути брат мого батенька?

Ільона кивнула головою — говорити не була в силі, бо слези в горлі давили.

— О, то він необрий, мій батенько ліпший!

Ільона сама не знала, що почати. Споглядала у вікна, немов в надії, що Ернест Мурно там явиться. Відтак взяла дитя за руку і сказала:

— Ходи, Геню! Завтра сюди вернемо. Може тоді прийме нас твій стрий, коли дізнається, що ти є сином його брата, та що твій батько вже не жиє!

Не добачила, що злегка втворилося в горі віконце, а звідтам вихилив ся якийсь нахмарений мущина. Він почув послідні слова Ільони та, в хвилю коли обоє забирали ся до відходу, кликнув:

— Що се за дитина?

Ільона жахливо відвернула ся. У вікні заглянула чоловіка і зараз пізнала, що се мусів бути Ернест Мурно.

В її очах блиснула надія. Скоро вернула під дім і сказала:

— Се є синок вашого брата, пане Мурно! Бідний Алберт помер нагло перед кількома тижнями, а сейчас за ним померла і його жінка! Дитя остало саме, а я, на прохання вмираючої матері, привезла його сюди, щоб вас просити о милосердє та опіку над бідним сиротою.

Мурно стояв непорушно. Мовчав. Відтак острим поглядом змірив Ільону та відрубав:

— Пождіть хвилю. Слуга вас впустить. Хочу приглянути ся хлопцеві.

Голос його був холодний. Ільона вже прямо бояла ся оставляти то ніжне, шляхотне сотворіне в того насупленого чоловіка, що не знав, що то доброта й любов...

За хвилю втворено двері, Ільона переступила поріг. Слуга повів їх на гору. Було там все добірно уладжено, що свідчило про заможність хазяїна.

Слуга втворив двері до одної з кімнат і казав їм туди увійти.

Кімната була виставно прибрана, після східного звичаю. Не було там нікого, але за кілька хвилин втворили ся бічні двері та повільним ходом увійшов туди Ернест

Мурно. Свирлюючим поглядом вдивив ся в дитину, що трівожно притиснула ся до своєї товаришки.

Дивак навіть руки не подав хлопцеві, ні щирого слова до нього не промовив. Станув перед Ільоною і спитав:

— Се їх дитя? Неподібне ні до батька, ні до матері! — а звертаючись до хлопця, спитав остро: — Як називаєш ся?

— Гейні! — відповіло хлопця, ховаючись поза Ільону.

— А ви, пані, хто? — знова рубашно спитав Ільону.

— Належу до трупи, в якій були також ваш брат і братова — відповіла Ільона майже шепотом. — Ваша братова хоріла довгий час, а її чоловік пережив дуже тяжкі хвили.

Хвилю тревала мовчанка.

— Самий так хотів! — остро відрубав Мурно. — Хтож йому казав з нею вінчатись та мій дім оставляти. Я-ж остерігав його, однак він засліплений пігнав у пропасть!

Ільоні станули слези в очах.

— Ваш брат ніколи не жалів того, що зробив, бо жінку свою кохав безмірно! — відповіла поважно, споглядаючи на Мурна зовсім без страху. — Бідна Аделя много перетерпіла. В той нещасний вечір — коли при її постелі вже смерть вижидала — ваш брат виступив, без відома жінки, із штукаю ликаня мечів, щоб заробити на кусок хліба для родини.

Підчас тої небезпечної продукції надбіг Гейні з криком, що мати вмирає. Нещасний чоловік зробив неосторожний рух — а в пролику стремів ще меч... Ваш брат погиб. Його жінка не дізнала ся, що її коханий Алберт попрощав ся зі світом в хвилю, коли й вона боролася зі смертю. Вмерла із тою думкою, що дитині остав ще батько. А тепер Гейні не має вже нікого на світі — крім вас, пане!

Мурно слухав, не зраджуючи ні найменшого зворушення. Після хвилі сказав:

— А, розумію! Тепер надієте ся, пані, що я — як одинокий свояк — заопікую ся хлопцем і задержу його у себе?

— Так! — заявила Ільона поважно й рішучо. — Се є вашим обов'язком, пане. Дитя остаточно немає нікого ближшого на світі. А великою жертвою для вас се не бу-

де — ви-ж багатий і не тяжко вам буде взяти в опіку бідного сироту. А за ваше милосердє, Бог вам стократь відплатить!

Мурно відвернув ся й підійшов до вікна. Якийсь внутрішній голос шептав Ільоні, що її слова зворушили багатого дивака.

Вона так далше говорила.

— Ви багаті, але самотні! Не багато радости в житю ви зазнали, а й тепер не маєте нікого, когоб мали покохати. О, прошу, возьміть то дитя в свою опіку. Покохаєте його, та бодай тепер зазнаєте троха щастя! Се дитя добре, а ви пізнаєте що се радість і щастє, а воно за трошка любови вам вдячним буде.

Мурно нараз відвернув ся. Лице його зраджувало велике схвильованє. В очах появилсь якийсь инший блиск, вираз лица змінив ся. Приступив до Ільони й шепотом спитав:

— Хто вам, пані, казав, що моє жите було сумне та без любови?

— Аделя!

Мурно здрігнув ся й скоро відвернув лице.

— Вона! — шепнув. — Так, вона знала, що ніколи вже другої не покохаю, а однак так нещасливим мене вчинила...

— За те тепер посилає вам своє дитя! В опіку вам віддає. Задля неї полюбіть то дитя! Вмирала із тою надією, що не відопхнете від себе її чоловіка, ні дитину!

Суха стать Мурна нервово здрігнулась. Мовчав в задумі. Ільона з напруженєм йому приглядалась.

— Пане — дитя змарніє, коли не знайде у вас охорони. Волочитись ме із нами скрізь по світу — нігде не знайде ні супокою, ні опіки. А тоді — ви перед Богом будете мусіли відповісти за жите тої дитини, що є вам так близькою. Змилосердіть ся — прошу вас — над тим нещасним хлопцям, а Бог вам вашу ласкавість винагородить!

Мурно глянув на неї й непевно спитав:

— А чи й ви, пані, остали би при дитині? Я не можу нею займатися. Не розумію ся на тім. Але може ви...

Ільона заперечила головою.

— Не можу остати — вертаю до вітчини — хоч як тяжко мені розлучати ся з дитиною.

Мурно задумав ся. Відтак подзвонив. Незабаром увійшла туди старша вже, поважна, з дуже милим лицем жінка.

— Пані Вільде! — сказав Мурно знова рубашно. — Прислали мені сюди того хлопця. Се син мого брата! Знаєте, що мій дім не уладжений для дітей — що зробити з малим?

Прибувши через хвилю приглядала ся дитині а на її лиці відбило ся глибоке милосердє. Похилила ся над Геньом й кликнула тремтячим голосом:

— Се дитя вашого брата? Так, так! Має очі Алберта! Чи ви доглянули, пане?

Мурно підійшов до дитини, уважно глянув але мовчав.

— І ви хотіли би дитину відправити? — майже з дором говорила стара. — Чому так, пане? Чейже не маєте ніякої мети в житю вашому. Я опікуватись му дитиною, як власною. Коли згодите ся на се — остану надальше у вас!

Мурно зачудований глянув на неї.

— Останете? — спитав. — Відкликуюте своє виповідженє?

— Так! Я хотіла вас оставити й вертати в Німеччину, бо не могла знести того тут самотинного житя. А однак, коли мені дасьте того хлопчину, коли зможу піклуватись ним — то радо остану!

В очах Ільони блиснули слези щастя. Вхопила шляхотну жінку за руки й зворушеним голосом вишептала:

— Бог вам се, пані, нагородить!

Після довшого надуманя й отягання Мурно підійшов до хлопчика, з яким вже пані Вільде бавила ся та більш ввічливо промовив:

— Так добре! Нехай остане, коли ви, пані, займете ся ним, бо я того обовязку не можу на себе взяти, не можу позбути ся свого супокою.

Ільона подала йому руку, яку Мурно якось непевно, гейби нерадо приймив.

— Дякую вам, пане! — сказала.

А в тих словах було стільки вдячності, стільки щастя...

Відійшла з Геньом і з панею Вільде, котра повела її до свого мешканя. Була се ясна, велика, вигідно уладжена кімната.

— Розкажіть мені тепер, пані, що знаєте про дитину та її родичів! — просила пані Вільде. — Я така щаслива, що ви мені ту дріботу привели!... Я вже давно із ними — яких 20 літ — ще у Відні я провадила хазяйство пана Мурно, котрий так привик до мене, що на його прохання, із ним аж сюди заїхала. Але в чужому краю почуваю ся дуже нещасливою й така туга мене обняла, що я отсе виповіла своє місце. Хотіла вертати до своїхів.

— Але тепер останете, пані? — перебила їй Ільона.

— Розумієть ся! Дитина ся все змінила. Бачите, пані, я знаю наскрізь пана Мурна. Я вже привикла до рубашности і знаю, що він є ліпший, як хоче із себе показати. Я переконана, що після кількох тижнів він хлопця сердечно полюбить. А тоді хлопчину жде, чудесна будучність, бо пан Мурно не має нікого! Я-ж заопікую ся маленьким. І потрафлю!... І я також мала дитя, але Бог в двайнайцятій весні життя покликав його до себе! Коли-ж тепер я побачила хлопчину, подумала сейчас: ось Бог тобі його зіслав! Так тепер і ти зазнаєш щастя й радости в самотинному житю... Будьте-ж, пані, спокійною — впевняла стара крізь плач — я покохаю дитя й заопікую ся ним, як власним.

Ще годину перебула Ільона з добродушною старенькою Вільде, котрій розповіла про сумну долю родичів Геня. Уже коли збирала ся до виходу, втворили ся двері й до середини увійшов пан Мурно. Наближив ся до Ільони і сказав:

— Я вам ще, пані, навіть не подякував щиро за се, що взяли в опіку дитину. Се дуже гарний вчинок! Можете бути спокійні. Дитина в руках пані Вільде знайде як найкрасшу опіку, а і я — тут голос знизив — зроблю все, що лиш в моїй силі буде.

Коли Ільона хотіла дякувати, нерадо махнув рукою й живо відійшов.

— А бачите, пані! — раділа пані Вільде. — Такий він! Так будьте-ж спокійні. Хлопця він полюбить і се в короткому часі!

Коли Ільона прашала ся із Генем, прямо не могла здержати ся від сліз.

Відчувала, що в її серцю остане болюча пустка, бо в останніх днях була майже безпереривно з дитиною та сердечно її любила. І Геньо плакав і не хотів її пустити, так що вона майже силою вихопилась із його маленьких рученят. Пані Вільде притиснула його до себе й старала ся заспокоїти. Тоді то доперва Ільона з поспіхом вийшла.

Була щасливою, що забезпечила дальше існування сироти. З вдякою підняла в гору очі, й вишептала:

— О, дякую Тобі, Боже, на небесіх! Благослови тому, що над дитиною змилосердив ся! Благослови і тій жінці, що материнською любовю окружила сироту!

РОЗДІЛ СXXXIV.

В РУКАХ ВОРОГІВ.

Коли доктор Бравер розійшов ся з Єленою і вернув домів, почав застановляти ся над пляном увільнення її, а тоді побачив, що насувають ся поважні труднощі. Ніч перевів безсонно. А доперва над ранком впав на думку, щоб для свого наміру з'єднати собі сестру Мербаха.

Коли перед полуднем ще раз відвідав хорого, якраз при ліжку застав його сестру. Оглянув хорого а відтак зараз почав із дівчиною говорити про свій намір. Розповів їй, що Єлену силою увели, та що її батько з розпуки тяжко захорів. Сим старав ся її зворушити, що й повело ся йому.

Відтак, за допомогу обіцяв їй досить поважну суму грошей. По короткій надумі пристала на се.

НОВІ КНИЖКИ

Твори Олеся (поезії)	5
Панна ді Мошен — роман	.90
На воді — роман	.60
Всесильний долар	.60
Серед куль	.15
Бо війна війною	.15
Рідні гості	.15
Мірти й кшпариси	.40
Сурма, січові пісні	.35

РЕКОРДИ УКР. КАПЕЛІ

15032 Почаївська Божа Мама.
Через поле широке.
15033 Верховино.
Ой у полі Баритишол.
15034 Ой горе калині.
Щедрик. Коза.
15035 Ой сивая зазуденька.
Коломийка. В Йордані.
по \$1.50 за подвійний рекорд

M. PASICHNIAK

216 DUFFERIN AVE.,

WINNIPEG, MAN.

Флірт

або

ТИХА РОЗМОВА ЗАЛЮБЛЕНИХ

600 ПИТАНЬ ТА ВІДПОВІДИЙ

НОВЕ СПРАВЛЕНЕ ВИДАННЯ

Ціна 50 цт.

Коли хочете весело забавити ся
чи то в товаристві, чи в дома в гуртку
знайомих — то купіть собі ФЛІРТ.

Ся забава є вельми цікава так
для молоді, як і старших.

56

-ий шпенток своєї великої повісті видає
з друку дня 29-го лютого 1924 р.